Fra: Camilla Brattland <camilla.brattland@uit.no>
Sendt: 16.10.2026 12:53:33
Til: Postmottak KLD <postmottak@kld.dep.no>
Emne: 26/4470 Innspill til Stortingsmelding om villaks: Bevaring av urfolks rettigheter og elvesamisk kultur

---

Viser til invitasjon til å sende innspill til den nye Stortingsmeldingen om villaks.

Gjennom flere prosjekter har flere forskningsmiljøer ved blant annet UiT Norges arktiske universitet og NINA over år fokusert på urfolks rettigheter og kunnskap knyttet til villaks i det sirkumpolare området og i samiske områder, blant annet prosjektene SALCUL (NFR, ledet av NINA), RecoSal (Biodiversa+, ledet av LUKE) og Juogadit min máhtu – Sharing our knowledge (NFRF/NFR ledet av UiT Norges arktiske universitet i et internasjonalt konsortium).

Det har i samarbeid med Sametinget og Samerådet blitt bygget opp et internasjonalt nettverk (International Indigenous Salmon Peoples Network) med flere samlinger for utveksling av erfaringer og kunnskap om statusen til ulike typer villaks i urfolksområder på den nordlige halvkule, som i 2024 kulminerte i en internasjonal samling for lakseurfolk på Sametingsbygget i Karasjok. I likhet med det som erfares fra urfolk ved lakseelver i Alaska og Canada, opplever også lokalsamfunn i Sápmi tap av kultur når store lakseelver slik som Tana blir stengt for laksefiske. På samlingen ble det utformet en internasjonal urfolksdeklarasjon om bevaring av villaksen med flere oppfordringer til statene. Grenseelvene i Finnmark har vært et særlig fokus for prosjektene, der særlig samarbeid med finske forskere og aktører om situasjonen for villaksen og i den senere tid også pukkellaks i Tanavassdraget har stått i fokus. Et fiske med formål å bevare og opprettholde kultur, basert på urfolks rettigheter, var et av temaene som ble diskutert ved flere anledninger. Noen av de konkrete forslagene som har kommet ut av prosjektene og som er relevante for arbeidet med en stortingsmelding om villaks står publisert i NINA-rapport 2289/2024 fra SALCUL-prosjektet, i delrapport om bevaring av elvesamisk kultur fra Juogadit min máhtu – Sharing our knowledge (se innspill fra Joddu- Besøkssenter for villaks) og det vil også komme i sluttrapporten fra RecoSal-prosjektet (2027). Prosjektene anbefaler blant annet å inkludere lokal, tradisjonell og urfolks kunnskap om villaks i vitenskapelig kunnskapsinnhenting, styrke lokal forvaltning og opprette regionale lakseråd/råd for tradisjonell kunnskap. Når det gjelder samisk kultur og rettigheter, understreker prosjektene betydningen av å anerkjenne samiske fiskerettigheter og sette i gang tiltak for bevaring av laksekultur og elvesamisk kultur. Et siste forslag er å opprette et biosfæreområde for den norsk-finske vannregionen med fokus på bevaring av villaks og naturmangfold i regionen. Den nasjonale MAB-komiteen har som mål å opprette flere biosfæreområder i Norge, herunder områder der samisk bærekraftig bruk av natur inngår. Under legges ved lenker til noen aktuelle referanser som er nevnt over til nytte for arbeidet med Stortingsmeldingen.

Relevante lenker:

Rapport fra SALCUL-prosjektet: Norsk lakseforvaltning: Mulighet for økt samarbeid og brobygging mellom ulike kunnskapssystemer? - Norwegian Research Information Repository

Policy briefs fra prosjektet RecoSal: RecoSal Policy Briefs | Natural Resources Institute Finland

International Indigenous Salmon Peoples Network: IISPN

Juogadit min máhtu – Sharing our knowledge: www.sharingourknowledge.ca

Strategi for arbeidet med biosfæreområder i Norge: Man and the Biosphere - miljodirektoratet.no

Camilla Brattland
Professor
P: +47 77 64 69 09 | M: +47 91802188
camilla.brattland@uit.no
Affiliation
UiT The Arctic University of Norway